[2024] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1155: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 522

ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੱਢਾ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2023 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2395)

15 ਜੁਲਾਈ 2024

[ਸੀ.ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ* ਅਤੇ ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302, 343, 217, 218, 330, 120B ਅਤੇ 34, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟੇਸਟ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973s.227 ਡਿਸਚਾਰਜ - ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 343, 217, 218, 330, 120B ਅਤੇ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ - ਉਕਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਚਿਤਤਾ:

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: 1993 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ. 371 ਯਾਨੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਾਰ 17.07.1993 ਤੋਂ 23.07.1993 ਤੱਕ ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 161, Cr.PC, ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਧਾਰਾ 120B ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34, IPC ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ 120A, IPC ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਕ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼/ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ

ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੇਸ, ਅਪਰਾਧ ਨੰ. 351/1993 u/s। 392, ਆਈਪੀਸੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਵਿੱਚ ਰਕਮ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ - ਇਹ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਪੈਸੇ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸ਼ੱਕ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਸ਼ੱਕ, ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕਲਰਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 371/1993 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 302, IPC, 120-B, s.34, IPC ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 482, Cr.PC ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ 21.04.2023 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ (CBI) ਦੁਆਰਾ 19.04.2007 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 23, 24, 28, 30, 35]

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973s.227 ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ:

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਤੋਲ ਕਰਨਾ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਜਤਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧੀਨ ਆਗਿਆਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। 227, Cr.PC, ਅਤੇ 232, Cr.PC ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਬਹੁਤ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 19]

ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973-8.227-ਦੋਸ਼ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ-ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ:

ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੱਢਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ: ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ "ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ" ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ - ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 227, Cr.PC, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ - ਭਾਵ, ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰਾ 22]

ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973s.227 ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ - ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ:

ਸਥਿਤ: ਜਦੋਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਲੱਭਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਾਰਨ(ਵਾਂ), ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗਾ। [ਪੈਰਾ 22]

ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973 - s.227 "ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਦੇਵੇਂਦਰ ਨਾਥ ਪਾਧੀ [2004] ਸਹਾਇਤਾ 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 460: (2005) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 568; ਪੀ. ਵਿਜਯਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ Anr. [2010] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 78: (2010) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 398; ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸਮਾਲ [1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 229: (1979) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 4- ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਯੋਗੇਸ਼ ਉਰਫ ਸਚਿਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2008] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1116: AIR 2008 SC 2991; ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਰਾਜਨ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. [2014] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 135: (2014) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 709; ਸਟਰੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਬਨਾਮ ਦਿਲੀਪ ਨੱਥੂਮਲ ਚੋਰਡੀਆ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. [1989] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 560: (1989) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 715; ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ [2000] 3 ਐਸਸੀਆਰ 188: (2000) 5 ਐਸਸੀਸੀ 679; ਆਰ. ਵੈਂਕਟਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ [2009] 12 ਐਸਸੀਆਰ 762: (2009) 11 ਐਸਸੀਸੀ 737; ਅਜੈ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [1993] 3 ਐਸਸੀਆਰ 543: (1993) 3 ਐਸਸੀਸੀ 609-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੀਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ (1987) ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ALL 314; ਕੌਸ਼ਲਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਐਮਪੀ ਰਾਜ (2003) ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਮਪੀ 672 - ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇ.ਐਸ. ਨਾਰਾਇਣਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੀ. ਗੋਪੀਨਾਥਨ 1982 ਸੀਆਰਆਈਐਲਜੇ 1611 (ਮਦਰਾਸ) - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973; ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 227; ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼; ਡਿਸਚਾਰਜ; ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ; ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ; ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ; ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ; ਡਿਸਚਾਰਜ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2395

2007 ਦੇ A482 ਨੰਬਰ 21739 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 21.04.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ।

ਅਰਧੇਂਦਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਘੇਲ, ਅਭਿਨਵ ਐਸ. ਅਗਰਵਾਲ, ਅਰੁਣ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾਵਤ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਸੀ.ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਜੇ.

ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੱਢਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

1. ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 21.04.2023 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 227 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, 2007 ਦੀ ਧਾਰਾ 482, ਨੰਬਰ 21739 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 371/1993 ਵਿੱਚ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੈਸ਼ੀਅਰ/ਲੇਖਾਕਾਰ ਸੀ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
2. ਸੁਣਿਆ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸਿਧਾਰਥ ਦਵੇ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਧੇਂਦਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ।

ਕੇਸ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ:
3. ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ 'ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ' 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਕੰਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ, ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼? ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੇਬੇਂਦਰ ਨਾਥ ਪਾਧੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਕਤ ਵਾਕੰਸ਼, ਕੇਸ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 209, Cr.PC ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 209, Cr.PC, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:-

"209. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਸ ਸੌਂਪਣਾ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ (a) ਧਾਰਾ 207 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 208 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ, ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ;
1 [2004] ਪੂਰਕ 6 SCR 460 : (2005) 1 SCC 568

(b) ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇਗਾ;
(c) ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਲੇਖ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਭੇਜੋ, ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ;
(d) ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਸ ਸੌਂਪਣ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ।"

ਧਾਰਾ 209 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ Cr.PC, ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਧਾਰਾ 207 ਅਤੇ 208, Cr.PC ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹਨ, ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4. ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵੇਂਦਰ ਨਾਥ ਪਾਧੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੇਸ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
5. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਸ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਲੱਕੜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁੱਡਵਿਲ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਿਜ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਨੇ 1993 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਆਈਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 392 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਕੇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 351 ਦਰਜ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕੈਸ਼ੀਅਰ/ਲੇਖਾਕਾਰ-ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੱਪੂ ਯਾਦਵ 15.07.1993 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮੇਰਠ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਮਾਈ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਗਏ ਸਨ। ਮੇਰਠ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕਮਾਈ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਗਿੰਨੀ ਦੇਵੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰ ਰੋਕੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਪੂਨਮ ਸੇਲਜ਼ ਕੋਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਏ ਅਤੇ ਪੱਪੂ ਯਾਦਵ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਨ। ਜਲਦੀ ਹੀ, ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਆਏ ਅਤੇ ਪੱਪੂ ਯਾਦਵ ਤੋਂ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਉਕਤ ਬੈਗ ਖੋਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡਕੈਤੀ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

7. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਕੇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 351/1993 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਡਕੈਤੀ ਕੇਸ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਹ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੰਧਤ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਕਮਾਂਡਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਨੇ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 17.07.1993 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਜਗਨਨਾਥ ਰਾਹੀਂ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ 21.02.2000 ਦੀ ਸੀਬੀਸੀਆਈਡੀ, ਲਖਨਊ, ਯੂਪੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 371/1993 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

"...ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ 17.07.1993 ਤੋਂ 23.07.1993 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਰ.ਡੀ. ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਉਕਤ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮਿਤੀ 23.07.1993 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਰ.ਡੀ. ਪਾਠਕ ਉਸਨੂੰ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਜੀਪ ਰਾਹੀਂ ਐਮ.ਐਮ.ਜੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਲੈ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਸਵੇਰੇ 3:20 ਵਜੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਮਿਤੀ 24.07.1993 ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਜਤਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਮੌਤ ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕੇਸ ਨੰ. 371/1993 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀ 24.07.1993 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਨੱਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਮਾਰਟਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਜਾਂਚ ਮਿਤੀ 03.01.1995 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜ਼ਹਿਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 371/1993 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ 21.02.2000 ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਦਿਆਲ ਪਾਠਕ, ਤਤਕਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ, ਤਤਕਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302, 343, 217, 218, 330, 120B ਅਤੇ 34, IPC ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 3 ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੰ. 371/1993, ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ

04.04.2007 ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ 19.04.2007 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ (CBI) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 21.04.2023 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 482, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 19.04.2007 ਦੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ:

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਸੀਬੀਸੀਆਈਡੀ ਵੱਲੋਂ 21.02.2000 ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 371/2023, ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 21.02.2000 ਨੂੰ 'ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ' ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਉਹ ਗਵਾਹ ਨੰਬਰ 1 ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਵਜੋਂ ਵੀ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120B, IPC ਜਾਂ ਧਾਰਾ 34, IPC ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 161, Cr.PC ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹਾਂ ਸਮੇਤ। ਸੰਤੋਸ਼, ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭੀਮ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ, ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਭਰਾ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਗੇ। ਇਹ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਜੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (i) ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 351/1993 (ਡਕੈਤੀ ਕੇਸ) ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ (ii) ਕਿ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 371/1993 ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਮੋਦੀ ਨਗਰ ਅਤੇ 3-4 ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 19.04.2007 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ।

"227. ਡਿਸਚਾਰਜ। ਜੇਕਰ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੱਜ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ।"

12. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਬੇਂਦਰ ਨਾਥ ਪਾਧੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ "ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ "ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13. ਯੋਗੇਸ਼ ਉਰਫ਼ ਸਚਿਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਵਿੱਚ "ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ" ਸ਼ਬਦ, ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਨ ਸੁਰੇਸ਼ ਰਾਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸੱਚ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਤੱਥ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁੱਲ

---

2 [2008] 6 SCR 1116 : AIR 2008 SC 2991

3 [2014] 1 SCR 135 : (2014) 11 SCC 709

ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਛੋਟਾ-ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

14. ਬੀ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਮਿਆਰ ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।

15. ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਉਕਤ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਾਂਗੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਸ਼ੱਕਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਉਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

16. ਸਤ੍ਰੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਬਨਾਮ ਦਿਲੀਪ ਨੱਥੂਮਲ ਚੋਰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਨੁ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਵਿੱਚ 'ਜ਼ਮੀਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੀ।

17. ਪੀ. ਵਿਜਯਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 227, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 10 ਅਤੇ 11 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"10.....
.....ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏਗਾ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, "ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ" ਸ਼ਬਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੱਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਡਾਕਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤੋਲਣਾ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

11. ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਧਾਰ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀਤਾ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।"

18. ਪੀ. ਵਿਜਯਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ

. ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸਮਾਲ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

"10....
(1) ਕਿ ਜੱਜ ਕੋਲ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਤੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ।

(3) ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਬਰਾਬਰ ਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਕਿ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੱਜ ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਡਾਕਘਰ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਘੁੰਮਦੀ ਫਿਰਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।"

19. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂਟੇ ਅਤੇ ਤੋਲੇ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਇਸ ਲਈ ਵਜਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਗਿਆਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 232, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ CBI ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 232, Cr.PC ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਥਿਤ ਅਸੰਭਵਤਾ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਰੀ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 232, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਕਤ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਛਾਂਟਣਾ ਅਤੇ ਤੋਲਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 232, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਸਬੂਤ ਲੈਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

20. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਕੌਸ਼ਲਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

21. ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦਾ ਪੜਾਅ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਧਾਰਾ 173 (2), Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਲਈ ਇੱਕ ਗਲਤ ਨਾਮ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ (ਅਪਰਾਧਾਂ) ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ।

22. ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ (ਅਪਰਾਧਾਂ) ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ, ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਨੇ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਯਕੀਨਨ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉੱਠੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ "ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ" ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਲਾਗੂ ਕਰੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਭਾਵ, ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਲੱਭਣ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਾਰਨ (ਕਾਰਨਾਂ) ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗੀ।

23. ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ। 1993 ਦੀ FIR ਨੰ. 371 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਾਰ 17.07.1993 ਤੋਂ 23.07.1993 ਤੱਕ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 161, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਤੀਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 371/1993 ਵਿੱਚ ਦਰਜ 21.02.2000 ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

"...ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 17.07.1993 ਤੋਂ 23.07.1993 ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਲੁੱਟ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਿੱਲ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 341/217/218/201/330/34/120B ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ..."

24. ਉਪਰੋਕਤ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਧਾਰਾ 120B ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34, IPC ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਹੈ। "ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਕਤ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀ ਹੈ।

25. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰ. ਵੈਂਕਟਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., 10 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਧਾਰਾ 120B, IPC ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਤੱਤ ਹਨ:

(i) ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ;

(ii) ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-

(a) ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ;

(b) ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

26. ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਪਰਾਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਰੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 120A ਅਤੇ 120B ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ

ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਾਈਨ ਕੁਆਨੋਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਤੱਥ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਕੇ.ਐਸ. ਨਾਰਾਇਣਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੀ. ਗੋਪੀਨਾਥਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਵੇਖੋ)।

27. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਗੁਪਤਤਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਪਤਤਾ ਵਿੱਚ ਰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ।

28. ਅਜੈ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ," ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਦੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰ. ਵੈਂਕਟਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਕੇਸ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ 21.02.2000 ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕੇਸ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 120A, IPC ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤਕ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਸ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼/ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

29. ਸਾਂਝੀ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ,

ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਧਾਰਾ 161, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਹਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। 19.04.2007 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ: -

"ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੱਢਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਦਿਆਲ ਪਾਠਕ ਅਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੱਢਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।"

30. ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕੱਢੇ ਗਏ ਪਾਠ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਾਂ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖੁਦ, 19.04.2007 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 392, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 351/1993 ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਕਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਪੈਸੇ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਾਰਕ ਘਟਨਾ ਉਦੋਂ ਵਾਪਰੀ ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਕਮਾਈ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ

ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੁਆਰਾ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ 'ਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ, ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸ਼ੱਕ, ਜੋ ਕਿ ਲਗਭਗ 13 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕਲਰਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ FIR ਨੰਬਰ 371/1993 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34, IPC ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302, IPC, 120-B ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

31. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

32. ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਪਹਿਲੇ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਗੁਆ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ੋਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜੋ 21.02.2000 ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 371/1993 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

33. ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸਮਕਾਲੀ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਡਾਇਲਜ ਸਾਨੂੰ ਸੀਬੀਸੀਆਈਡੀ, ਯੂ.ਪੀ. ਲਖਨਊ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 371/1993 ਵਿੱਚ 21.02.2000 ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਠੋਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

34. ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੀਬੀਸੀਆਈਡੀ, ਯੂ.ਪੀ. ਲਖਨਊ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 371/1993 ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

35. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਧਾਰਾ 482, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 21739, 2007 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੁਆਰਾ 21.04.2023 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ (CBI) ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 19.04.2007 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 227, Cr.PC ਦੇ ਤਹਿਤ 04.04.2007 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 1532/2005 ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ/ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ (CBI), ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ ਯੂ.ਪੀ., ਪੂਰਬੀ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 351/1993 ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

36. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ